

Vos tik į vaiko rankas patenka telefonas, kompiuteris, planšetė su socialiniais tinklais bei interaktyviais žaidimais, tėvai susiduria su dilema: savo vaikui drausti, riboti, o gal interneto ir socialinių tinklų naudojimą palikti savieigai? Vaiko teisių apsaugos tarnybos rengtoje konferencijoje „Socialiniai tinklai ir pokalbių programėlės: kaip apsaugoti vaikus?“ dalyvavę vaiko teisių gynėjai, teisėsaugos atstovai bei psichologai sutarė dėl vieno - vaikai yra pažeidžiamiausia visuomenės grupė, tad ir interneto erdvėje reikia brėžti aiškias ribas tarp to, kas vaikams tinkama ir ne, bei padėti vaikams naršyti po socialinių tinklų platybes saugiai.

Vaiko teisių apsaugos tarnybos rengtą konferenciją „Socialiniai tinklai ir pokalbių programėlės: kaip apsaugoti vaikus?“ žiūrėkite [čia](#).

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės teigimu, vaiko teisių gynėjai gauna pranešimų iš tėvų, apie socialiniuose tinkluose su vaikais bandžiusius užmegzti kontaktus nepažįstamus asmenis, kurie prašė atsiųsti tam tikrų vaikų asmeninių vaizdų ir panašiai. Kartais, žinoma, vaikai apie tokius atvejus tėvams pasipasakoja patys ir tėvai suspėja užkirsti kelią galimiems pavojams. Tačiau kitais kartais tėvai nesužino apie jų vaikui kilusias problemas socialinėje erdvėje, kol problema tampa nevaldoma.

Galimybių pasaulyje būtina atsakomybė

Konferencijos „Socialiniai tinklai ir pokalbių programėlės: kaip apsaugoti vaikus?“ dalyviai diskutavo, koks yra institucijų vaidmuo, kuriant saugesnę interneto erdvę vaikams, bei ar valstybės indėlio pakanka? O gal prisidėti prie saugaus interneto turi visi gyventojai?

Tinklaraštininkas Paulius Mikolaitis internautams žinomas kaip Paul de Miko, juokauja, kad kai kyla klausimas, ar socialiniai tinklai įrankis ar ginklas, visada laikosi šališkos nuomonės, kad socialiniai tinklai – labiau draugas nei priešas.

Tačiau Skaitmeninės etikos centro bendraįkūrėja, lektorė Rasa Jauniškienė konferencijos dalyvių ir žiūrovų retoriškai klausia: kodėl vairuotojo be teisių ir saugos diržo į eismą neišleidžiame, o vaiką, neturintį jokios patirties, leidžiame klaidžioti internetinėse džiuŋglėse be pagalbos? Todėl, anot R. Jauniškienės, internetiniame galimybių pasaulyje apsaugos būtinos visiems: „Vaikai tėvus apskundžia dėl atimto telefono ar išjungto interneto. Tad turime pripažinti rizikas ir nenuvertinti to pavojaus, kuris nėra apčiuopiamas.“

Patarimas tėvams: kontrolė ir bendravimas

Anot tinklaraštininko, saugią interneto erdvę esą turi kurti visi žmonės. O tai padaryti, anot Paul de Miko, pirmiausia galime besidomėdami socialiniais tinklais ir jų veikimu. Ir tai – ne tik „Facebook“ platforma, bet ir kiti, suaugusiesiems mažiau žinomi, bet tarp vaikų itin populiarūs socialiniai tinklai. Pavyzdžiui, „Instagram“, „TikTok“, „Snapchat“.

„Socialiniai tinklai renka mūsų informaciją, bet mes vis tiek tai galime tai suvaldyti. Pavyzdžiui, kas mėnesį tvarkyti savo privatumo nustatymus, pažiūrėti, kas mato mūsų bendrą informaciją, ką matome mes, kuo dalinamės. Tokiu būdu apribosime bendrą savo privačios informacijos srautą. Be to, nebūtina visur rašyti savo vardo, pavardės, elektroninio pašto. Kartais galima ir pseudonimu pasinaudoti. Normalu, kad aplikacijos prašo maksimalaus kiekio asmeninių duomenų, bet ne visais jais privaloma dalintis“, – pataria Paul de Miko ir priduria, kad tokių socialinių tinklų gudrybių reikia mokytis ne tik patiems, bet ir mokyti savo vaikus.

O VšĮ Klaipėdos respublikinės ligoninės Vaikų psichiatrijos skyriaus vedėja, paauglių psichiatrė Goda Valantiejiene tėvams dar siūlo nebijoti imtis kontrolės: „Laikausi nuomonės, kad ribojimas nepadeda. Tačiau pirmas žingsnis yra būtent tai. Gal paauglio ekranų laiko absoliučiai nesuvaldysime, bet vaikų laiką internete apriboti svarbu. Jau nuo vienerių metų reikia laikyti ekranus toliau ir jų laiką apriboti. Ir tik tada atsigręškime į bendravimą, diskusijas tarpusavyje. Net ir vaiko internetinius žaidimus, filmus galima aptarti visoje šeimoje kartu.“

Apsisaugoti turi mokytis ir patys vaikai

Dalis konferencijos dalyvių tikina, kad saugotis turi išmokti ir patys vaikai, mat suaugusiesiems kiekvieną dieną ir kiekvieną minutę žvelgti vaikui per petį į ekraną neįmanoma.

„Vaikai meluoja apie savo amžių socialiniuose tinkluose, bet ko jie nežino, kad socialiniai tinklai vienaip saugo žmogų, kuriam yra 13-15 metų, kitaip 14-18 metų jaunuolius ir taip toliau. Jaunimo, paauglių duomenys internete būtų renkami atsargiau, bet ką daryti jei vaikas apie savo amžių internete melavo?“ – retoriškai klausia Skaitmeninės etikos centro bendraįkūrėja R. Jauniškienė ir priduria, kad būtent dėl to svarbu ugdyti ir pačių vaikų atsakomybę.

R.Jauniškienei antrina ir paauglių psichiatrė G. Valantiejiene sakydama, kad iš šono socialinių tinklų ir apskritai interneto pinklės ne visada pastebimos. Ypač tiems, kurie dar

neturi patirties stebint vaikus ir atpažįstant jų savijautą.

Gydytoja ir paauglių psichiatrė perspėja, kad nepriklausomai nuo vaikų amžiaus, perdėtas išmaniųjų prietaisų naudojimas gali padaryti didelę žalą vaiko raidai ir asmenybės brandai: „Jau žinome, kad pernelyg ilgas laikas, kasdien leidžiamas prie ekranų, sukelia regėjimo, laikysenos problemas. Tačiau psichologinės problemos – dar didesnės. Tai nerimas, miego režimo sutrikimai, izoliacija, dėmesio koncentracijos sutrikimai. Galima vardinti ir vardinti.“

Didelį vaidmenį atlieka policija bei teisinė sistema

„Absoliučiai visi socialiniai tinklai turi moderavimo, sekimo įrankius. Juos tėvai gali naudoti, kad galėtų stebėti, ką jų vaikai veikia socialiniuose tinkluose, ir, jei reikia apriboti vaiko pasiekiamą turinį“, – tikina tinklaraštininkas Paul de Miko.

Be to, Lietuvos policijos sukurtas virtualusis patrulis interneto erdvėje patruliuoja be paliovos. Tačiau Lietuvos policijos Viešosios tvarkos biuro viršininko pavaduotojas Mindaugas Akelaitis tikina, kad net ir visos geriausios policijos pareigūnų pajėgos, kartais tampa bejėgės: „Iš žmonių girdėjau, kad policija gali viską. Ne, negali. Manau, kad tai stereotipinis mąstymas, nes net policijai rūpi apsaugoti nuo žalos ir sulaikyti galimą pažeidėją. Tačiau kartais policijai reikia žmonių pagalbos.“

Per trejus policijos virtualaus patrulio veikimo metus sulaukta daugiau negu 23 tūkstančiai pranešimų apie neleistinas veikas, pradėti beveik septyni šimtai administracinių nusižengimų teisenų ir bemaž šimtas ikiteisminių tyrimų dėl galimų nusikalstamų veikų, be to, virtualus patrulis inicijavo apie pusę šimto prevencinių pokalbių dėl neleistino elgesio elektroninėje erdvėje. Daugiausia – dėl neapykantos kurstymo ir internetinių apgavysčių.

Tačiau tokia statistika – tik dėl to, kad žmonės netylėjo ir informavo pareigūnus. Mat virtualaus patrulio tikslas – prevencija. O žmonių pozityvus įsitraukimas, anot M. Akelaičio, padeda internetinį pasaulį daryti saugesniu.

Kilus klausimams, kviečiame žmones pasikonsultuoti su vaiko teisių gynėjais skambinant nemokamu tel. 0 800 10 800, taip pat galima rašyti žinutę interneto svetainėje vaikoteises.lrv.lt esančiame pokalbių laukelyje. Pranešti apie vaiko teisių pažeidimą galima artimiausiame vaiko teisių apsaugos skyriuje, užpildant formą Tarnybos interneto svetainėje arba skambinant Skubiosios pagalbos tarnybų ryšio numeriu 112.

Ekspertai įsitikinę: vaiko saugumą internete garantuosime tik
suvieniję jėgas

